

DEBRECZENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Debrecen, collegium.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:

K I S S E N D R E.

Szerkesztőtársai:

**B. Kiss Pál, Biki Andor,
Venetiánér Sándor.**

Kiadóhivatallal főnök: **Gönczy Béla.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 5 korona.

Fél évre 2 kor. 50 fill

Ifjusági egyesületeknek 4 korona

Főiskolai hallgatóknak 3 korona

Egyes szám ára: 30 fillér.

Néhány szó ifjusági életünkről.

Talán két héttel ezelőtt e lap nagyra becsült felelős szerkesztőjének a fenti címmel egy cikket adtam át e lap számára közlés végett. De mivel a cikkbe egy kissé erősebb politika is vegyült, ne hogy e nemes városban székelő lapelkobozó hatalomnak e lappal meggyüljön a baja; visszaadta átalakítás végett. Szívesen teszem, mert cikkemben olyanokat is mondok el, amelyek mulasztások is voltak a főiskolánk ifjusága részéről s talán az elmondandók után, ha a jelenben nem is, de a jövőben tette ébred az ifjuság.

Mindenekelőtt szóvá kell tennem az ifjuságunktól annyira közönnel nézett nemzeti mozgalmunkban való részvételt.

Pedig talán — mikor még az alsóbb iskolák is mozgolódnak — ez is megtehetette volna, hogy legalább a közeli »Szabadság«-szoborhoz elszarándokol, vagy tanárkarával — a kolozsvári ifjusághoz hasonlóan — lélekemelő ünnepség keretében felemeli tiltakozó szavát.

Nem holmi nagyhangú frázisokkal fűszerezett tüntetést értek én tiltakozás alatt. Távol legyen tőlem. De van ennek ezer és ezer módja.

Talán mondják sokan: »nincs ennek semmi értelme«! Én ezzel s effajta megjegyzésekkel szemben annyit mondok, hogy gondoljuk meg csak mi után ítél a közönség? És akkor uraim, nekem igazat adnak! Ma már a látszatra is sokat kell adni!

Azt is tudom jól, ha tette kerülne a dolog, szívvél-lélekkel ott lennének. Óh, de az ifjuságnak nem csak magát kell nézni! Nézzünk csak szét a nagy közönség körébe, micsoda hallatlan közönyösség! Ezt felrázni, felébreszteni, de meg magában is a hazaszerete szent tüzét éleszteni: — ez már szent köttelessége, itt már missiót végezhetett volna! Ugyan mi lett volna, ha a 48 at a pesti ifjuság váratlanul fogadta volna?!

De hát ezt az annyira aktuális kérdést csak a jövőre okulás végett bolygattam. S főleg azért, hogy kérdejem: kinek, illetve kiknek a hibája ez? Nem másé, mint az ifjuság *vezéreié!*

Igen! Mert ha személyes ügyről vagy nem tudom én miről van szó, akkor az egész akadémiai ifjuság akcióba lép! Pedig gondolják meg csak uraim, micsoda semmiségek a már előfordult, mindent felforgató esetek, e szent ügyszó képeste?!

De ne bolygassuk ezt tovább! Majd jóvá tesszük március idusán!

De nemcsak ennyiből áll a debreceni ifjuság közönyössége, hanem abból is, hogy sem a városi, sem a vidéki közönséggel nem érintkezik, pedig alkalma volna reá.

Hol vannak a tavaly már oly magas színvonalra emelkedett »protestáns estélyek?« Eltűntek! Igen, mert az ifjuság vezetői engedték, hogy kivegyék kezünkből! Óh, de erről ne többet, mert. . . . jókezekben vannak. (Jónál jobbak vannak! Sértés nélkül!)

Hol van a »jogász soiree, matinée?« Sehol! De ez nem kerültek jobb kezekbe! Vagy ezután jönnek?

Hát az »*egyetemi kirándulások?*« Kérdelem: alusznak vagy meg is haltak?!! Pedig oly szép sikerek után, mint aminőket, tavaly is elért vele az ifjuság, félbeszakítani vagy örökre eltemetni, — határozottan az ifjuság, illetve az ifjuság vezetőinek hibája! Tudja mindenki, hogy mily missió lett volna ez s azt hiszem, hogy bővebb fejtegetés helyett jobban teszem, ha felhívom reá az illetékes egyének figyelmét.

Óh uraim, ezek talán mind olyan dolgok, melyekkel az akadémia auctoritását s a magunk becsületét még jobban kivívnánk a város és vidék közönsége előtt. S ez utóbbi hibánk, illetve tétlenségünk helyett munkát végeztünk volna, egy

szent célnak, egy magasztos eszmének megvalósítását segítettük volna előbbre.

Ime, ez a mi munkásságunk!

Figyeltem a tanév legelső napjától fogva, mindkét tanszaki ifjúság mozgalmát, életét, érintkezését s egyesületeinek munkásságát, azoknak látogatását. S bizony, arra a szomorú tapasztalatra jutottam, hogy minden egyesületünk pang. A szereplők, munkálkodók ugyyszólván gyűlésről-gyűlésre ugyanazok; élénkebb mozgalom, munkásság sehol nem volt. De ha személyi kérdéssről volt szó, akkor aztán . . . még egy gombostű sem fért volna be a terembe, hol gyűlés volt, annyian voltunk!!

Nem kutatom ennek okát, mert már úgy is ismeretes.

Hanem azt a konkluziót hozom le e tényekből, hogy nem csak a kifelé irányuló, hanem a belmunkásság is, ily *egyforma stádiumban állanak*.

Mentségül lehetne felhozni, hogy sok a dolguk a diák-kongresszus elő készítésével. Óh, csak ezt ne! Hiszen már elodáztatott áprilisre! Meg aztán ez nem kötötte le az ifjúság erejét annyira, hogy e miatt a felsoroltak dugába dőljenek.

Itt, — csak oda térek vissza, amit már mondtam — a vezérek lelkes buzgalma segíthetne; más semmi egyéb!

Naplótöredékek.

Ez év januárjában történt, hogy régi lakásomból elköltöztem és mint mindenkinek lenne a helyemben, úgy nekem is első dolgom volt új lakásomban a különböző szekrényeket átkutatni. Azok egyikében találtam egy könyvet, melynek fedelére ez volt írva: „Naplóm az 1900. évre“. Mint afféle kíváncsi ember mohón olvastam a megsárgult lapokat, de a legérdekesebbnek ez a pár feljegyzés tetszett, melyet a következőkben minden nem odatartozó kihagyásával közreadok:

1900 febr. 27.

Ismét láttam őt! Szívem ismét hevesebben kezdett dobogni! Mint fáj az a tudat, hogy nem üdvözölhetem, mint vágyom arra a pillanatra, mikor dobogó szívvel, reszkető ajakkal sughatom fülébe, hogy szeretem, hogy keblem érte hevül, szívem érte dobog... Édes anyjával ment Mikor meglátott, mintha intett volna szemével, mintha biztatott volna pillantásával, hogy ő is szeret... Szeretem! Imádom!.. A múlt éjjel, álmomban jelent meg, mint védő

Mindezeket csak azért mondtam el, — nagy vonásokban, — hogy ébredjen fel valahára az ifjúság, a jövőre okuljon, s adjon már életjelt magáról! Legyen vezető és szellem irányító a városban! Fel tehát a munkára!

És ha eddig, ugyyszólván semmit sem tettünk, legalább a nagy napot — »Március Idusát« ünnepeljük meg kellő és hozzánk illő módon, mert nincs hatalom, mely ezt megakadályozhatná!
Debreczen, 1906 március 12.

Peleskey Sándor.

Irodalmi irányok.

(Folytatás és vége.)

Bizonyos perverzítást tapasztalhatunk manapság az emberiség gondolkodásmódjában, még pedig oly nagy mértékben, milyen még nem igen volt a korábbi századokban. S míg egyrészt ez a perverzítés már mutatja is káros hatásait a közéletben, addig viszont egyik okozójává vált annak, hogy létrejött az a buja, érzéki irányzat, mely az irodalmat ugyyszólván egészen lefoglalja. Nem mondhatjuk azt, hogy ez tisztán nyugati, különösen pedig francia hatás alatt jött volna létre, mert ugyancsak hozzájárultak ehhez a keleti, ind irodalmi művek, melyek némelyike szinte tobzódik a perverzítésben.

angyalom. Kiterjesztette felettem szárnyait, hullámzó fekete hajával beborított, éjfélfekete szemei oly igézőleg tekintettek rám. Ajka azt susogta: „Szeretlek!“ Aztán egy forró csókot lehelt lázas homlokomra... Boldog álmom! Mily hamar eltűntél! Mikor felébredtem, sirtam; szép álmom sirattam...

*

1900 márc. 3.

Naplóm, örvendj! Ismerem őt!... Dél előtt történt. A nap fényesen ragyogott. Tavaszi szellő lengedezett, mely oly kéjes vágyakat keltett fel bennem. Szinte álomba ringatott... Ábrándozva gondoltam, hogy Ő simogatja arcom puha kezeivel, Ő susogja halkán a fülembe: „Szeretlek! Szeretlek!“... De csakhamar a szomorú való tudatára ébredtem, eszembe jutott, hogy már két napja nem láttam; elutazott... És engem itt tart átkos végzetem... Oh! hogy nem repülhetek utána a szellők szárnyain, a nap sugarán! vágyva gondoltam, hátha ismét visszatért, hátha ma újra láthatom... De nem kellett. Egy műkedvelő előadás első próbáján kellett megjelennem. Mint átkoztam ma-

S nálunk a bennünk rejlő keleti hév össze-
 ölelkezve nyugat romlottságával, ezen, mondhatni
 erkölcsrontó irányok oly felvirágzását hozták létre,
 hogy azok szinte tulságig menő vakmerőséggel
 napról-napra bujább hajtásokat teremnek.

E modern poéták nem a holdvilág mellett
 pengetik lantjukat, szüzi szerelemről regélve ábrán-
 dos históriákat, nem susognak imádottuk fülébe
 nagy ígéretet egészen a sirig tartó, hü szerelem-
 ről, nem elégednek meg egy kézzsoritással, egy
 biztató tekintettel, egy csókkal, melyet szép ta-
 vaszi estén lopnak imádottuk ajkáról. Nem, ők
 a modern élet gyermekei: sietnek, rohannak, hisz'
 az idő pénz. Nem érnek ők rá ábrándozni, álmo-
 dozni, imádottukat hosszú ostommal meghódítani.
 A könnyü győzelem kell nekik s nem szerelem
 után áhitoznak, hanem a nő után. Vad, erőszakos
 érzelmeket hirdetve. S daluk tárgya nem a szende,
 szüzi leánya, hanem a céda nő, kit bármikor
 átölhetnek, kinek nappala az éj, mikor a villany-
 lámpák fényében mindenkinek kínálja olcsó bájait.

Dalaikban visszasírják a rég elmúlt pogány
 világot, mikor a patakok mentén, berkek s pago-
 nyok ölen az istenek s csintalan szatirok szeret-
 keztek a dévaj nimfákkal. Pogány a lelkük, po-
 gány a gondolatuk s érzélemlágyuk.

Ilyen az az irány, mely irodalmunkat most
 uralja. Elég erősen áll ugyan ezzel szemben,

gamban, akik oda felkértek, hiszen minden
 gondolatom csak ő, hiszen nélküle minden oly
 unalmas, oly terhes. Mikor beléptem először őt
 láttam, őt, kit oly távol gondoltam. Mikor be-
 mutatkoztam, szerettem volna odakiáltani, hogy
 mindenki hallja: „Szeretlek! Minden gondola-
 tom te vagy!” Halkan susogták ajkai: „Igen
 örvendek”. De engem e két szó épp oly boldog-
 gá tett, mintha azt rebegte volna: „Én is
 szeretlek!”... Naponként beszélhetek veled! Na-
 ponként gyönyörködhetem benne! Óh áldott
 emberek, kik megismerttetek velem!...

*

1900 márc. 10.

Mit irjak beléd kedves naplóm? Azt a vég-
 hetetlen boldogságot, mely az édig emel, mely
 félek, hogy beteggé tesz? Nem, erről nem
 írok, hiszen te tudod legjobban, mennyire
 szeretem, mily boldogságot ad még a tervez-
 getés is, hogy vallom be neki, hogy szeretem,
 nélküle élni nem tudnék, hogy nélküle a halál
 megváltás volna rám Elmondta, hogy már
 többször észrevett, hogy már régen tudja ne-
 vemet is. Hallod naplóm! már régen érdeklő-

hiszen jó költők kezében nyugszik, az eszmei
 irány is s ujabban a népies irány jelenségeivel is
 találkozunk, mégis legjobban ez a perverz irány
 virágzik. S ennek nem lehet utját állni sem le-
 dorongoló kritikákkal, sem más módon. Mert
 ahány kritikus szól ellene, ugyanannyi, vagy talán
 még több is támad mellette. S sok ember van,
 ki bár hibáztatja ez irányt, mégis gyönyörködni
 tud benne.

De bármennyire virágzik is ez az irány,
 bármennyire hatalmas is, el kell tűnnie, el kell
 mulnia, mert minden akciónak megvan a maga
 reakciója s minél nagyobb most a hatás, annál
 nagyobb lesz a visszahatás.

Venetianer Sándor.

Levél a kis színészlányhoz.

*Kisasszonyom! Ezer bocsánat érte,
 Hogy soraimmal egyre zavarom;
 De amióta elrabolta szívem,
 Csak önhöz száll minden gondolatom.
 Lássa mi történt tegnap is velem.
 Elmondom önnek — furesa egy eset —
 Ön ment az utcán, én a sarkon álltam
 S kezemben egy virágszál reszketett...
 Bevallom azt is (mért ne vallanám?
 Meg nem neheztel ugysem — jól tudom);
 Hogy önnek hoztam azt a kis virágot;
 Ha erre jár, gondoltam, átadom . .*

dik irántam! Megengedte, hogy elmehessek hoz-
 zájok. Sokat beszél az édes atyáról, ki nagyon
 szereti őt, kit ő is nagyon szeret. Még arra is
 féltékony vagyok, azt kívánám, hogy azt se
 szeresse, csak engem, csak engem. Elmondom,
 naplóm, mily gyötrelmeim vannak éjjel, mind
 elgondolom magamban, hogy mondom el neki,
 hogy minden gondolatom csak ő, hogy borulok
 térdre előtte.

És nappal, ha vele beszélek, nem merek
 erről szólni. Hallgatom, mit csinál az édes
 atyja, milyen rosszak az öccsei. De nekem ez
 gyönyör... Ha holnap életre-halálra kellene
 megvívnom, nem félnék úgy, mint attól, ha
 vallomásomra azt felelné ő, hogy engem nem
 szeret...

*

1900 márc. 28.

Szeret! Igen szeret! Ő maga mondta, hogy
 nagyon szeret, hogy megtudna halni, ha az
 enyém nem lehetne... Délután 6 órakor történt.
 Ez az óra örökké szent lesz előttem... Most
 is oly szép tavaszi nap volt, mint amikor meg-
 ismerkedtem veled. Most is oly lágyan lengett
 a tavaszi szellő, mint akkor. Ugy üzött valami,

*

*Am hasztalan!... Midőn reám vetette
Sötét szemének észbontó tűzét,
Eszem megállt s eldobtam a virágot,
Mely összezuzva hullott szerteszét...*

*Kisasszonyom! Nem azt sajnálom én,
Hogy elrabolta szegény szívemet;
De nézze kérem — úgy sem ér sokat —
Mért venné el hát az eszemet?*

Don Calvados.

Utazás tiz korona körül.

Irtá és a főiskola énekkar ünnepélyén felolvasta: **Kiss Endre.**

A helyett, hogy hosszas filozófiai fejtegetéseket tartanék a mélyen tisztelt közönség előtt arról a tényről, hogy nagyon sok akadémiai hallgató kalendáriuma és pénztárcája szerint a hónap első napján tulajdonképpen még hónap vége van, némi szegyenkezéssel vallom be, hogy felolvasásom bevezetésében nem lesz szó sem szenzációs, sem szokatlan dologról, sőt ellenkezőleg oly állapotokról fogok beszélni, aminőben legalább egyszer életében talán volt része nagyérdemű hallgatóim mindegyikének.

Nem csűröm-csavarom a dolgot, kimondom őszintén, hogy pár nappal ezelőtt, midőn a naptár szerint a tavasz hónapjának, márciusnak első napja volt, pénztárcám hőmérséklete a fagypontra egyenlő mélységre süllyedt

hogy ismét láthassam, hogy ismét halhassam édes csevegését, mely szebb az angyalok zenéjénél... Maga volt otthon öccseivel... Mikor mellé ültem, valami titkos merészség vett rajtam erőt, valami titkos erő kényszerített, hogy lábaihoz boruljak, hogy elmondjam mindazt, ami szívem nyomja... Vallomásomra sirni kezdett. Hosszasan tartott átölelve, majd egy forró csókban egyesült lelkünk. Reszketve sugta meg, hogy ő is nagyon szeret, hogy már régen, nagyon régen szeret... Atyja novemberre tüzte ki a lakodalmunkat... Szeretném az egész világot keblemre ölelni...

*

1900 június 25.

Há! Istennek, elmentek fürdőre! Legalább egy kis időre megszabadulok tőlük... Az atyja mindig azt beszéli, hogy neki, mikor megházasodott, ezerkétszáz forint jövedelme volt, a leánya oly kiállhatatlan azzal a folytonos csacso-gá-ával. Csak meg tudnék tőlük szababulni!... Ma délben egy gyönyörű szóke leányt láttam. Ha szeretni tudna!...

Fráter Szabolcs.

Akinek nincs pénze, az valószínűleg nem azon gondolkodik, hogy vajjon a kormányozható léghajó feltalálásának mik a feltételei, vagy hogy sinus, α miért egyenlő kosinus β -val; hanem azon, hogy miképen idézhetné elő a lehető leggyorsabban a legkellemesebb hiányt, a pénzhiány hiányát.

Ezen kezdtem én is töprengeni s töprengésem közben eszembe jutott, hogy nekem pár héttel ezelőtt a főiskolai Magyar Irodalmi Társulat tiz korona jutalmat szavazott meg felolvasásaimért. — Éljen! — gondoltam magamban — Soha egy társulat sem fordította még neme-sebb és okosabb célra felesleges pénzét. Vége a gondolkozásnak, vége a búsulásnak, vége a pénztelen állapotnak, vége mindennek, — csak ennek a felolvasásnak nincs még vége, amely a tiz korona körül forog.

Soha sem irtak még oly lázas sietséggel nyugtát, mint ahogy én irtam az én tiz koronáról szóló nyugtatványomat, soha oly ideges gyorsasággal nem léptek még be Kocsis Jánosnak, az Irodalmi Társaság elnökének szobájába, mint amikor én azzal a kéréssel nyitottam be hozzá, hogy mint fő-fő irodalmista, írja rá a nyugtámra, hogy „kiutalható“.

János barátomnak ugyan az a mosoly játszadozott ajkai körül, amely neki olyan nélkülözhetetlen, mint sok embernek az ebéd utáni nyugtózkodás, de azért láttam, hogy némi bizalmatlansággal és gyanakodással tekint reám.

— Hiszen, kérlek szépen, ezt a pénzt már hetekkel ezelőtt szavaztuk meg. Nem másodszor akarod most felvenni?

— Nem tudom hányadszor akarom, de afelől nyugodt lehetsz, hogy tényleg még nem vettem fel egyszer se.

Láttam szeretett elnökömnek az arcán, hogy némi lelkiismeretfurdalást érez, miközben ráírja a papírra, hogy a pénz kiutalható, s hogy nem annyira kötelességnek tekinti e ténykedését, mint inkább oly udvariassági aktusnak, mely ama szándékomat van hivatva elősegíteni, hogy különböző pénzforrások segélyével tőke-pénzessé alakulva Amerikába utazzam.

— No, csakhogy aláírtad. Azt hiszem, a szeniori hivatalban van az Irodalmi Társaság pénze: ott kaphatom meg ezt a pár koronát.

— Nem; Kövér Béla, a társulat pénztár-

noka már átvette a széniorától a pénzünket. Ő majd kifizeti a tiz koronádat — válaszolt János barátom, kinek arckifejezése világosan mutatta hogy, ha katolikus volna, feltétlen keresztet vetne arra a tiz koronára, ami most „elkallódik” a társulat kasszájából.

No de hadd térjek át a Kocsis János arckifejezéséről Kövér Bélára, azaz arra, hogy a legszerelmesebb gimnázista sem óhajtotta soha oly türelmetlenül a korzón, hogy bárcsak jelenne már meg „az a kis lány, amilyen csak egy van a világon”, amely türelmetlenül igyekeztem én Kövér Bélának nyomára bukanni az öskollégium falai között, Kövér Béla megtalálását kívánta, Kövér Béla megtalálásáért vert szívem.

Azt hiszem, könnyű elképzelni, hogy sóvárgó szívemre tórszurás gyanánt hatottak annak a harmadéves jogásznak a szavai, aki tudtomra adta, hogy az Irodalmi Társulat pénztárosa beteg és nincs fenn az akadémián; felháborodva gondoltam, hogy méltánytalan eljárás Kövér Bélától, hogy éppen akkor betegeskedik, midőn nekem legeminensebb érdekeim kívánják a vele való találkozást.

Ez a kis incidens mindenesetre kellemetlenül hatott rám, de nem azért választottam én Deák Ferencet, a vasakaratnak e mintaképét példányképemül, hogy pénzfelvévesi akaratom egy kis akadályon megtörjék. Nem oda Buda! Ha már legyőzve hagyományos restségemet a nyugta megírásával átléptem a Rubikonon, akkor semmi sem gátolhat meg abban, hogy ezt a pénzt, melyhez kétségtelenül jogom van, minél előbb fölvegyem.

Miután körülbelől huszonöt joghallgatótól kérdezősködtem a Kövér Béla lakása után, végre Mészöly Miklós adott annyi felvilágosítást, hogy az a Széchenyi-kertben lakik, még pedig annak a jobb oldalán, csaknem szembe azzal az egyetlen rozoga paddal, amelyik a baloldalon látható.

Mikor a nagy Széchenyiről beszélnek előttem, a szívem mindig örömtelten dobban meg; ezuttal azonban inkább fájdalmas volt annak dobbanása, tekintve azt, hogy a Széchenyi kertnek — melyről melleleg megjegyezve, még most is ép oly kevéssé tudom, hogy miért éppen kert, mint azt, hogy miért Széchenyi — az az

egy tulajdonsága volt előttem ismeretes, hogy a kollégiummal nincs éppen tőzsomszédságban. Tekintve azt, hogy tornaverseny alkalmával a nyeretlenek versenygyaloglásában is valószínűleg utolsó lennék, nem sarkalta túlságos mértékben az ambicióm az a vágy, hogy tavgyaloglást rendezzek a Széchenyi-kert nevezetességei megtekintése céljából.

De már mindegy, elvégre 10 koronáért érdemes elsétálni a Széchenyi-kertig, különösen annak, akinek zsebe — hogy szépen fejezzem ki magam — a hónapvégi hangulat lágy ölen ringatózik.

De minthogy unalmas dolog magánosan vonulni kirándulásra, megkértem Matolcsy Sándor barátomat, hogy csatlakozzék hozzám s induljunk el együtt 10 koronám keresésére, mely már bizonyára epedve várja azt a pillanatot, melyben jogos tulajdonosa karjai közé vetheti magát. Élénk színekkel ecseteltem Matolcsy barátom előtt azt a gyönyört, melyet neki az én szellemes társaságom okozhat; mire természetesen az lett a válasz, hogy dolga van, tehát legnagyobb sajnálatára nem jöhet velem.

Erre más hurokat kezdtem pengetni. Megkapóan rajzoltam azt a végtelen szomorúságot, melyet az a körülmény okozna nekem, ha nem élvezhetném az ő hasonlíthatatlanul kellemes és szellemes társaságát.

Erre aztán azt felelte Matolcsy, hogy nincs semmi dolga, tehát szívesen elkísér.

Miután elköltöttem ebédemet, mely eszerint pénzemhez hasonló sorsra jutott — úgy félegytájban rohamlépésben megindultunk Matolcsyval a Széchenyi-kert felé. Nem azért mentünk rohamlépésben, mintha be akartuk volna venni a Széchenyi-kertet, hanem azért, mert háromnegyed kettőre föltétlen vissza kellett jutnunk az akadémiára, minthogy az volt a kezdőpontja a Kovács Gábor tanár ur vezetése alatt álló társadalomgazdaságtani szemináriumi gyűlésnek, melyen én voltam hivatta a jegyzőkönyvfelolvasó s Matolcsy az előadó szerepét betölteni, szóval belőlünk állott e gyűlésnek egész szereplői kara s a tudományt bizonyára pótolhatatlan veszteség érte volna, ha mi nem tarthattuk volna meg magvas fejtegetéseinket.

Mivel nem vagyok barátja a Jósika Miklós beszélyírói stílusának, nem írom le annak az

utnak a képét, mely a kollégiumtól a Széchenyi kertig vezet, már csak azért sem, mert annak részletes leírása esetén még holnap ilyenkor is a honvédkaszárnya homlokzata diszitései jellemzésével mulattatnám a m. t. közönséget, hanem egyenesen a dologra térve kijelentem, hogy körülbelül 25 percnyi fáradhatlan távgyaloglás után kin jártunk a Széchenyi-kertben. Eleinte sehol sem láttuk azt a padot, melyet Mészöly Miklós rozogasággal vádolt; később azonban, a mint fürkésző szemmel vizsgáltuk az ut baloldalát, különböző irányba mutatva, egyszerre kiáltottunk fel:

— Ott a pad!

Egymástól 50—60 lépésnyire tényleg két pad volt az ut szélén s minthogy ezek rozogaság tekintetében is vetekedtek egymással, nem tudhattuk, melyik az, amelyikkel majdnem szemben kell lennie a Kövér Béla lakásának. Kétségünket még növelte az a körülmény, hogy a tulsó padtól még mintegy száz lépésnyire észrevettünk egy másik padot, melynek pad-sága és rozogasága szintén kétségtelen volt.

— Mit csináljunk most? — szólalt meg kérdőjellel alakulva Matolcsy.

Dacára annak, hogy a bölcséletből ugy gimnázista koromban, mint jogászkodásom ideje alatt mindig jeles voltam, e kérdésre logikám nem tudott kielégítő választ adni. Különbönmű nem is annyira a feleleten töprengtem, mint inkább az a keserű gondolat foglalkoztatott, hogy amennyire vissza tudok emlékezni, még csak egy olyan kellemetlen sétámra emlékezem, mint a mostani. Ezt akkor tettem meg, mikor januárban barátommal és lakótársammal Biky Andorral elindultam lakást keresni. Az volt azután impozáns séta! Valóságos körutazást rendeztünk a városban s fáradhatatlanul gázoltunk át a sártengeren, midőn a tuloldal valamelyik házában egy cédulát pillantottunk meg, amelyik, mint utólag kiderült, azt hirdette, hogy „tilos a vízfordás”. Mikor aztán egy ilyen csalóka céduláról azt olvastuk le, hogy „egy istálló két ló számára kiadó”, dühbe gurultunk s úgy kerestük tovább a lakást, hogy egyikünk az egyik, másikunk a másik oldalon bandukolt, s amelyikünk kiadó szobát hirdető kiírásra bukkan, ékes fütyszóban tudatta a másikkal felfedezését.

E kis kitérés után ismét betérek a Széchenyi-kertbe, hol épen egy szurtos-maszatos-képű szobalányféle jött szembe velünk.

— Nem tudja hol laknak Kövér urék, kisasszony? — Kérdeztem azzal a reménnyel, hogy a megszólítás hizelgő volta miatt feltétlenül méltatja válaszra szavaimat.

Jóindulatu buta tekintetében örömsugár villant meg, midőn kisasszonynak hallotta címezni magát s látszott együgyü ábrázatán, hogy szeretne nekünk szívességet tenni, de nem tudott kielégítő választ adni kérdésemre.

Azt hiszem azt a részeg csavargót sem szólította rajtam kívül senki kedves bátyámnak, s azt a béresforma embert sem címezte más tekintetes urnak csak én, akiktől ezután a megszólítás hizelgő volta dacára sem tudtunk felvilágosítást nyerni a keresett lakása felől.

— Eh, ne töltsük az időt, nézzük meg ebben a házban, hátha itt lakik, — szól Matolcsy benyitva egy udvarnak az ajtaján. Az ajtónyitásra harcias kutyaugatás lett a válasz s az udvar belseje felől egy jól táplált komondor plasztikus szökésekkel közeledett felénk, mire Sanyi barátom azzal a megjegyzéssel, hogy mégsem gondolja, hogy itt lagnának Kövérek, gyors ajtóbetevéssel visszavonult.

Kétségbeesett helyzetünkben a mentő angyal szerepét egy öreg kófa töltötte be, kit ugyan sem kora, sem foglalkozása nem látszott predesztinálni ily lenge lény szerepére, de aki tényleg mentő angyalunkká lett az által, hogy megmutatta a Kövérek lakását.

Bizony annak bejárata a legközelebbi lócától is legalább háromszáz lépésnyire volt; ami arra mutat, hogy Mészöly Miklós mikor arra járt s majdnem átellenben látta a Kövérek kapujával a lócát, valószínűleg rózsás színben látta a világot, — vagy legalább is lócás színben.

A Kövérek lakása falusi nemesi kuriák módjára benn fekszik az udvaron, a kaputól elég nagy távolságra. Amint megtettük e távolságnak mintegy felét, egyszerre jobbról is, balról is felbukkan csaknem közvetlen mellettünk egy-egy kutya s mindegyiknek fogai sövényét vakkantásszerű hang hagyja el. (Ejnye, ugy látszik, a Széchenyi-kertben gyümölcsfák helyett kutyák teremnek.) Minthogy egyikünk sem ért

a kutyák nemzeti nyelvén, nem tudtuk, szíves üdvözlés vagy fenyegetés lappang-e a sokatmondó vakkantás mögött, mindazonáltal, bár nem épen kellemesen lepett meg e váratlan találkozás, igyekeztünk oly barátságos arcot vágni, mintha szívünknek az lett volna a legforróbb óhajtása, hogy most két kutyával találkozzunk s ujjainkkal kedélyesen pattantgattunk új ismerőseink felé.

A hadicsel sikerült. Ugy látszik a kutyusok tényleg azt hitték, hogy nagyon örülünk a velük való találkozásnak, mert ujjpattogtatásunkra nyájas farkcsóválásokkal feleltek, ami arra vall, hogy méltónak ítélték bennünket arra, hogy barátságukra érdemesítsenek.

Végre annyi balszerencse és oly sok vizsály után elértem a Kövér Béla szobájába, hol fáradozásaim jutalmát a tiz koronát véltem feltalálhatni.

Sajnos, csak véltem, mert nyugtám előmutatására Kövér Béla azt válaszolta, hogy, bár Kocsis Jánosnak a mult napokban azt mondta, hogy legközelebb átveszi a széniortól az irodalmi társulat pénzét, betegeskedése miatt eddig nem ért rá, hogy azt átvegye.

— Hiszen akkor nekem kár volt kirándulást rendezni a Széchenyi-kertbe. Délelőtt két percnyi fáradságomba került volna, hogy elmenjek a széniori hivatalba s ott felvegyem a pénzt.

— Ha jogi szempontból vizsgáljuk a dolgot, önnek igaza van. Szólt rövid, de szemelláthatóan mély gondolkozás után Kövér Béla.

Nehéz szívvel és könnyű zsebbel hagytam ott a szobáját. Szívemet még az a kétség is nehezítette, mely az iránt támadt benne, vajjon nem késünk e le a társadalom-gazdaságtani szeminárium gyűléséről? Rohamlépésben indulunk vissza a kollégium felé. Mire a Hatvan-utca végére értünk, már csak 5 perc hija volt a háromnegyed kettőnek. Ekkor már rohamban mentünk lépés nélkül. Valami iparos tanonc megkérdezte tőlünk, hogy talán tűz van? — „Még annál is nagyobb baj!” — válaszoltam én.

Kiváncsi suhancok eredtek utánunk, s mikor befordultunk az Egyház-térre, egész népáradat követett, mely azt hitte, hogy bizonyára nagy látványosságban lesz része, ha arra jön, amerre mi kalauzoljuk.

Még egy sajnálatos esetről kell megemlékeznem.

Mikor 4 órakor felmentem a széniorátusba, a szénior, Papp Laci nem volt ott, csak Barkaszi Károly, aki épen valamelyik kollégának fizette ki a postán érkezett pénzét.

— Hát nekem ezt a nyugtámat ki tudod fizetni? — kérdeztem tőle.

— Attól függ van-e még itt annyi pénz — szólt közkedvelt fáklyászene rendezőnk, rámutatva egy fatálra, melyben néhány korona buslakodott amiatt, hogy a szénior magával vitte asztalfiók kulcsát, melyben többi rokonaik nyugosznak.

A fatálban volt tiz korona, pénzem megkaptam, így felolvasásomnak véget kell érnie, pedig még talán sok bonyodalom jöhetett volna közbe, aminek leírása érdekesebbé tehetné volna humoreszkemet ha Barkaszi négy órakor nem fizette volna ki pénzem.

— Ámbár talán mégis jobb rossz humoreszket írni tele erszénnyel, mint jó humoreszket üres zsebbel.

Hortobágyról.

I.

Panaszkodnak.

*Panaszkodnak a leányok:
Büszkén nézek rájuk:
Ünnepnapon a falunkból
Messze elkóválygok...
S hogy amire minden légeny
Olyan nagyon vágya,—
Portól lepve áll szobámban
Panni bokrétája...*

*Két mértföld a város ide,
Vagyon ott egy csárda;
Jó a bora s aki hordja —
Szép a gazda lánya...
Piros arcu barna angyal;
Ó a vágyam, álmom,
Ugy csókolni senki sem tud
Kint — a Hortobágyon.*

II.

Üres már...

*Üres már a szemhatár,
Szétfutott a csorda,
Mig a lányra gondolék,
S álmodoztam róla...*

*Szaporodik hát a rovás,
Kisebb lesz a bérem.
Pedig most is oly kevés van,
S oly sok kéne nekem.*

*Vértől nedves a fokos;
Szinte félek tőle.
Pénn kellett a Julisnak
Selyem keszkenőre...
Egyszer kértem, rászólottam,
Nem adta ki bérem',
S leütöttem — a kasznárom'
Kint, a faluvégen...*

B. Bagossy Kálmán.

Csillagvilágok.

Vidovich Ernő.

I.

A természettudósok egy új csillagot fedeztek fel, tul az Androméda csillagzaton, ahová Venus csillagasszony már nagyon haloványan ontja fényét. Azt mondják róla, hogy áll, pedig az a kis csillag kering szenvedélyesen, gyorsabban, mint a leányhűség. Azt is mondják róla, hogy nincs rajta élet, kihalt, pusztá ott minden, pedig csodálatosképpen épen olyan élet van ott is, mint nálunk.

Az emberek ott is azt hiszik, hogy ők a teremtés koronái s ott is úgy tűnnek, úgy szenvednek minden falat kenyérért, mint mi. Szeretnek ők is, fiatalon, rajongó érzésekkel; nem tudnák elhinni, hogy van szebb, nemesebb lélek a szerelmesüknél, s — csalódnak ők is. Azután újra kezdik megint.

Ott is vannak sokan, nagyon sokan, bolondos ábrándozó lelkű férfiak, akik azt merik hirdetni, hogy a boldogságot ebben a boldogtalanságban lelik meg s ezt az örökös keserőséget, szenvedést és ostobaságot elnevezték ott Életnek.

Az Urnak 1370-ik esztendejében élt ezen a bolygó világon egy troubadour. Gyermekek voltak, a bajusza akkor kezdett ütközni s őt boldoggá tette az a tudat, hogy a verseit áhitattal hallgatják, könyveket tud fakasztani a sziklákból is. Elfelejtkezett arról, hogy van a sziklánál ridegebb, kőkeményebb — az asszonyi szív, amelyet versekkel meghódítani nem lehet.

Kis falujában, szemben azzal a nemesi kuriával, ahol Bernardo — így hívták a poétát — született, állott egy másik kuria. Abban is egy olyan elszegényedett nemes lakott, mint Bernardo ap a.

Lyceummal befuttatott kuria volt, épen olyan komor, mint a többi, de Bernardo mégis úgy érezte, hogy a mennyországot látja, mikor reggelként megjelent a tornácon Cara, a szomszéd nemes leánya.

Azt mondták róla, hogy szivtelen, hogy fekete hajával, fekete szemével azt hirdeti, hogy nem tud szeretni, csak gyűlölni. De Bernardo nem hitte, tudta, hogy akik nagyon tudnak gyűlölni, azok még jobban tudnak szeretni.

Sokáig lázbanégő szemekkel nézte reggelként a szépséges Carát, ideges fájdalom vett erőt rajta, ha Cara egy pillanattal elkésett, vagy hamarabb távozott; egy szép napon aztán megszólalt a koboza, szívhezszólóan, sejtelmesen s az éjszemü leány csodálkozva nézett reá, majd lehajtottá a fejét s elkezdett sirni.

Másnap este Bernardo már ott sétált Carával együtt a kertjükben s attól kezdve minden reggel, minden este búbájosan, boldogan szólott a dal; mesélt, mesélt megfoghatatlan, érthetetlen melódiákat, amit csak ők ketten tudtak megérteni. Bernardo beleöntötte a lelkét, minden poézisát ezekbe a versekbe s ez volt a keserősége.

Cara meguntá a verseket s egy este hevesen szólt Bernardonak:

— Elég volt a versekből, beszéljünk másról.

S Bernardo érte azt tette, amit helyében minden poéta tett volna: feláldozta szerelmét verseinek. Az a szerelem, amely egy poétát alkotásához fűzi, ezerszer erősebb minden más kapocsnál, Bernardo is vállára akasztotta lantját s elment ismeretlen világba. Nem vitt lantján kívül más jóbarátot magával, csak szerelmét; bizott benne, hogy ez a kettő meg fogja segíteni.

Meg is segítette, de meggyógyulni nem tudott. Álmatlan éjszakákon visszatért a lelke Carához, önmagát átkozta hirtelenségéért, de már akkor késő volt, a sors messze vetette Carától.

Eleinte kesergett utána, királyi udvarokban, ahol szebbnél-szebb udvarhölgyek, királykisasszonyok vették körül, behunyt szemmel haladt el mellettük, még ha reájuk nézett is, csak Carát látta mindig.

A szívnek parancsolni nem lehet, nem tudott Bernardo sem. Megelégette az ünnepléseket, a kobza napról-napra panaszosabb hangokat adott, amíg végre visszafordult s ment hazafelé a kis falujába.

Hiszen úgy vagyunk ezzel mindnyájan. Elkalandozunk göröngyös országutakra, uttalan utakra, közbe-közbe álmodunk szépet, ragyogót, aztán visszatérünk az elsőhöz, az igazihoz. Óh, mert a többi már csak kontár-másolat, csak az első az igazi ideál, akitől sóhajtozni, keseregni tanulunk.

II.

Közel volt már a szülőfalujához, a szive naponta hevesebben lüktetett, szilaj gondolatok foglalkoztatták a lelkét: hogyan fogja Carát újra meghódítani.

Hercegi kastély esett utjába, ahol a fiatal herceg mindig testvéri szeretettel fogadta. Ide tért be most is utolsó éjszakára.

Vidám zene szólt a kastélyban, a herceg fényes bált adott. Magához intette Bernardot s egyszerre nagy csendesség támadt, mikor fájdalommal megpengette lantját.

Boldog szerelmes párról énekelt, akik májuskor, a rügyfakadaskor, megszerették egymást s az ősz, a kegyetlen ősz elrabolta a fiutól a leányt. S a fiu azóta minden évben látja egyszer a leányt. Álmatlan tavaszi éjszakán megjelenik neki fehér lepelben minden évben s a fiúnak ez az egyetlen boldogsága.

Mikor véget ért a dal, hirtelen panaszos zokogást hallott az egyik oszlop mögül. Oly ismerős hang volt, hogy megdobogtatta a kis troubadour szívet, alig várta, hogy véget érjen az üdvözlés, tüstént odasietett.

Suhogó, fehér selyemben öltözött udvarhölgy állott előtte. Láttára reáemelte a tekintetét. Bernardo azt hitte, hogy a szeme káprázik — Cara volt.

— Cara, hogy jön maga ide?

De mit törődött a válaszával, elkezdett beszélni halkán, telve ábránddal, boldogsággal. Elmondta, hogy mennyire szerencsétlen, hogy a jelke üres, kihalt, mióta Carát nem láthatta, a kobza csak panaszos hangokat tud adni. Most majd visszatér vidámsága újra, csak Cara felejtse el mindent.

— Szegény Bernardo, — felelt suttogva Cara — sajnos, én nem szerettem többé.

— Hát haragszik? vagy ... óh, ki sem merem mondani.

— Igen Bernardo, mást szeretek, a herceget.

— Cara, Cara, hiszen a herceg nem szeretheti.

— Legalább én is olyan boldogtalan leszek, mint maga, Bernardo.

Bernardo lehajtotta fejét. Pár percig némán állott ott, azután ment ő is azon az uton, amelyen nincs többé boldogság, mert nincs első szerelem.

III.

Minden bolygón vannak emberek, akiknek egyforma a testük, lelkük. Mennyi ember van a mi földünkön is, akik ismerik a Bernardo bus történetét, azért mégsem tudnak parancsolni maguknak. Mert a szenvedélynél nagyobb ur nincs. Lehet egy csillagon lilaszínű a lég, rózsaszínű a falevél, mindentudó az ember, azért a szenvedély épen úgy uralkodik ott is, mint a mi hitvány sártekenken.

Két vers.

*Az egyik versnek az írója
Mig irt, a szeme könyezett,
Érezte, míg a betűt rójja,
A toll kezében megremeg.
Amit irt, hangtalan diktálta
A bánatos, nagy szerelem.
— S a bírálók azt mondták rája,
Rossz vers, nincs benne érzelem.*

*A másik kuplét fűtyörészett
Vidáman, míg leírta azt,
Hogy ráborul a zord enyészet
Szívére s ott nem lesz tavasz.
Csak azért irt, hogy elkölthesse
A vers díját egy vig napon,
— S a bírálók azt mondták: verse
Igaz s mély érzelmű nagyon.*

Kiss Endre.

A coetus ablakában.

A csendes tavaszi éjjelen elpihen a város. Innen, a kollégium falától ki, ameddig csak a szem ellát, vak fekete sötétség uralkodik, amelyet csak itt-ott tör át egy-egy gázlámpának, vagy valami világos ablaknak pislogó fénye. Távol a Hortobágy gőzmalom tetején a többenél erősebben valami szerszám világít.

A sötétséggel pedig karöltve jár a néma, szüzi csend. Ezt meg csak néha-néha zavarja meg valaki. Nem duhaj nótával, — ahhoz még

fiatal az idő, — nem is hangos beszéddel, — ezt suttogóra változtatja a nagy némaság. Csak valami kötelességtudó rendőr jár odaát, az egyház épülete előtt s a csizmája patkójával keresi a téglák között azt, amelyik hangosabban szól. Amint a gázlámpa világa alá ér, megáll, belenéz egy darabig a fénybe, hogy aztán csak még sötétebbnek lássa a nagy semmit és folytatja az utját.

A hátam mögött üres a coetus. A fiuk nincsenek idehaza. A nagy belső és külső üresség aztán megint gondolkodásra késztet. S amint eszembe jut ez az én haszontalan irka-firkám, úgy érzem, mintha a vén Fűvészkert-utca onnan alulról vádolóan szólna fel hozzám: tolvaj vagy, ellopod a kincsemet.

Megértem a szavát és védem magamat:

— Nézd, öreg, körülünk a nagy sötétséget és a kiáltó némaságot. Azt a nap meg a holdvilág, ezt a mozgalmas reggel törí majd által. Csak pislogó mécs amabban a lámpavilág, sercegő szű ebben a rendőr kopogása. Üres az én lelkem is, néhány hangulat tölti be csupán. S ne haragudj, ha a tárgyat hozzá töled lopom.

*

A nagy csenden keresztül fuvola hangok verődnek el hozzám. Valamelyik szomszédos coetusban jó tüdejű oláh gyerek fuj bolondos hopsza nótákat. Az ütemükről, a trilláikról megérzik az oláh nóta. Azután a vadul keringő, dévajul csintalankodó dallamokat panaszos hangok váltják fel. Valami opera részletet játszik a gyerek. Sokszor hallottam már, ismerem. A pásztor elvesztette a nyáját, aztán keresésére indul és végre feltalálja. A munka szerzője a rendkívül hálás témát ügyesen dolgozta fel és a nóta szárnyain előmlő keserű fájdalom, rémült ijedtség, később valami ábrándos közép hangnemen által szivvidító örömjongásba, becéző nyájasságban vész el.

Most még csak az elejét hallom, a pásztor kesereg. A szomorú hang hallatára, az oláhos melódia hatása alatt eszembe jut, hogy délután Rákosi regényét, az »Elnémult hangok«-at olvastam. És egy pár ütem alatt, míg odaát a nóta egyre kétségbeesettebben jajveszékkel, egész gondolat-láncolat szalad át az agyamon.

Látom magam előtt ezt a szegény oláh gyereket, aki a mi nyelvünket csak nehezen törí

s hogy lépést tarthasson velünk, tizszer annyit tanul, mint mi. Eszembe jut sok jó barátom, akik tizszer kevesebb szorgalommal sokkal szebb eredményt érhetnének el, mint ő. Aztán igyekszem az én oláhomat beállítani majd az életbe és tudja Isten, valami borzadás fut végig rajtam. Hozzá még odalent, a lámpa alatt, két tovalaladó csendőr szuronya villanik meg.

Megáll az eszem, nem merek tovább gondolkozni. Hanem, mikor odaát vig hujahóban véget ér a nóta, az én szememből, a cvikkeremen által egy könny cseppen a földre.

*

Ha tudnám, szeretném élesebbre hegyezni a tollam, ha képes volnék reá, szeretném megkönynyíteni a kezem. Borongó, mélabus hangulatomból diadalmas, vad mámorba szeretném vetni magamat és megrozsdásodott, kopott tollamat friss, csörgedező vérbe szeretném mártani.

Aztán fel is hagyok a kísérletemmel. Az én tollam hegyét letörte a bánat, az anyaga meg acélból van. Nem lehet kihegyezni. Hangulatom a méltabus, a tollamat nem hagyta még el szerelmi ábránd, csak keserű feljajdulás.

Magam meg olyan közönséges vagyok, olyan: »blazirt«, ki szeretném az eredetiség mázával, bevonni magamat.

Szóval: könnyű, vigan csapongó, szerelmi ábrándot szeretnék írni, de nem tudok. Pedig odalent, a gázlámpa alatt egy baka megy — kézenfogva a szeretőjét.

Matolcsy Sándor.

Színház.

Baccarat.

Idegenkedem a modern tendenciáktól. A szecessziós morál bőrzévé alakítja át az irodalmat és üzérkedik az emberszeretet álarca alatt. Amióta divatos bűnök szerepelnek a színpadon és a világ-megváltó szerzők ezek segítségével zsebelik ki a perverz-gondolkozású közönséget, — azóta kétes bizalommal fogadom a tendenciózus színműveket. Rossz előítélettel mentem hát el a Baccarat előadására is. Azt gondoltam, hogy egy szecessziósan tendenciózus drámát fogok látni, amely magán hordja a szecesszió megszégyenítő bélyegét. De várakozásomban csalódtam. Nem azt az irány-

dramát láttam, amelynek elkeresztelték. Láttam, hogy nem a javító szándék vezeti a cselekvény fonalát, hanem egy esztétikai és irodalmi értelem-ben gondolkozó fő, amely tragédiát alkotott magáért a tragédiáért; — hogy az a javító-szándék eltörpül a tragédia mellett, amelynek egyedüli, kizárólagos alapja — az örök szerelem.

A Baccarat nem ment teljesen a szecesszió hatásától. Erkölcstana ugyanazon az ultramodern világnézeten alapul, amelyen a ma irodalmának hosszuhaju bölcsei oly csodás jellemeket építenek föl. De az az ellentét, amely a Baccarat erkölcstana és a mi fölfogásunk között van, — bár bántó némileg — egy kis abstrakció fölhasználásával elsimítható. Sőt tovább megyek. Ez az ellentét önmagától is szép összhangba olvad össze, ha megfigyelésünket nem zavarja semmi mellékes tekintet és ítéletünkben semmi tulkonzervatív fölfogás nem befolyásol. Önmagától elsimul egy megrázóan szerelmes történet keretében. Amikor az a sokat emlegetett morál a háttérbe szorul és uralmába veszi a színpadot, nézőteret két szerető sziv tragédiája. Amelynek egyáltalában nem célja, hogy apró kibicekből gondos családapákat formáljon, vagy emészthetetlen didaktikus fejtegetésekkel sértse az irodalmilag művelt közönség izlését. Amely önmagáért tragédia, és amelynek tragikuma nem példázva tanító katasztrófát akar létrehozni, hanem azért megrázó, lesújtó tragikum, mert az a poetikus, majdnem szentimentálisan poetikus szerelmes történet ezen az alapon lehet komoly, nagy tragédia.

És ha eitekintettünk a darab mondvacsinált tendenciájától, amely — ismétlem — a szerzőnek csak másodrendű gondolata lehetett, most menjünk tovább egy lépéssel. Simítsuk el teljesen azt az előbb említett ellentétet. Igyekezünk helyesnek találni a Baccarat erkölcstanát. Fogadjuk el az Helene és Róbert szerelmi viszonyát erkölcsös szövetségnek. Hiszen nem azt óhajtom, hogy beleljük magunkat ebbe a világnézetbe, csak függeszszük föl egy estére nyárspolgári előítéleteinket. Akkor föl fognak tűnni a darab rejtett szépségei. Látni fogunk egy fenségesen tragikus küzdelmet, amelyet önmagával viv a mindent magában foglaló, mindent megbocsátó örök szerelem. És amikor olyan mély nyomot hagy lelkünkben ez a tragédia, akkor éreznünk kell, hogy ezt nem szabad az izgalmas jeleneteknek tulajdonítanunk,

hanem egyedül csak annak a poetikus, szerelmes színjátéknak, amelyet az Élet játszott el előttünk.

Nem szokásom a tulzott dicséret. Tudom jól, hogy a jóakaratu elnézések a végtelenbe vezetnének. Le kellene számítanunk, hogy Róbert kissé felületes, némileg pozór, Helene sokszor hisztérikusan érzelmi és Lebourg a hideg pénzember, aki egyuttal erkölcsbíró családapa is — következetlen. De ezek az engedmények nem olyanok, hogy általuk a darab értéke kisebbednék. Mert azt a jóakaratot egyedül a Baccarat szerezte meg önmaga számára. Ismerjük el az érdemét.

Az előadás jó volt. Amióta divatba jött, hogy a színpadi szerzők egyes szereplők kedvéért írnak darabokat, és a színigazgatók rokonszenvét egy-egy jó szerep szerzi meg a darab számára, azóta nagy elismeréssel adózom az olyan előadásoknak, amelyekben egyik szereplő sem excellál a többiek rovására. Körülbelül ilyen előadásban került színre a debreceni színházban a Baccarat. Markovics Margit, Békés, Ternyei igyekezettel játszották a főbb szerepeket. A darab mellékalakjai több gondot érdemelnek, mint amennyit az alakítók fordítottak rájuk.

Biky Andor.

Ifjusági hírek.

Március 15. A szabadság napjának emlékünnepe, mint minden évben, az idén is nagyszabásu hazafias ünnepek keretében ülte meg főiskolánk Magyar Irodalmi Önképző Társulata. A rendező bizottság, mely napok óta lankadatlan tevékenységet fejtett ki az irányban, hogy a kegyeletes ünnepélyek lehetőleg az eddigieknél is impozánsabbak s a nagy nap emlékéhez minden tekintetben méltók legyenek, az ünnepélyek műsorában a következőkben állapodott meg:

I. D. u. 2 órakor a Petőfi szobornál: 1. Talpra magyar! Énekl.: a Petőfi dalkör. 2. Emlékbeszéd. Tartja: Kocsis János hittanhallgató, a M. I. Ö. T. elnöke. 3. Nemzeti dal. Irta: Petőfi Sándor, szavalja: Kürthi Károly, hittanhallgató. 4. A Petőfi dalkör nevében a szobrot megkoszoruzza Borus Béla, alelnök. 5. Tavasz elmúlt. Énekl.: a Petőfi dalkör.

II. Fél 3 órakor a Főiskola udvarán: 1. Himnusz. Énekl.: a Főiskolai énekhar. 2. Emlékbeszéd. Tartja: Bónis György, joghallgató. 3. Tárogatón, harci dalokai zenekísérettel ad elő: Szemes Miklós, joghallgató. Már. 4. ciusi eskü. Irta: Ábrányi Emil, szavalja: Peleskei Sándor, hittanhallgató. 5. Talpra magyar! Előadja: a Főiskolai énekhar.

III. 1/4 óraker a Szabadság-szobornál: 1. Kossuth-dal. Abrányitól, énekli: a Kossuth dalkör. 2. Emlébeszéd. Tartja: Kiss Endre, joghallgató, a Debreceni Főiskola Lapok szerkesztője. 3. Alkalmi költemény. Irta és szavalja: B. Kiss Pál joghallgató. 4. Csata dal. Huberttől, énekli: a Munkás dalegylet. 5. A szobor megkoszorúzása az Egyetértés Dal- és Zeneegylet által. 6. Honfi dal. Gaáltól, énekli: az Egyetértés dalköre.

IV. 4 óraker a városháza előtt: 1. Himnusz. Éneli: a Városi dalárda. 2. Emlébeszéd. Tartja: Oláh Béla, joghallgató. 3. Nemzeti dal. Irta: Petőfi Sándor. Szavalja: Varga Antal, hittanhallgató. 4. Szózat. Énekli a közönség.

Az ünnepélyek lefolyása impozáns és méltóságteljes volt. A nagyobb részt díszmagyar ruhába öltözött szereplők hatásos, szép szónoklatait lelkesülten hallgatta a több ezer főre menő közönség s nem egyszer szakította félbe a szónokok szavait az orkányszerűen kitörő és megmeg ujló tapsvihar. Különösen nagy hatást keltett a tárogatószóló, amely az újság varázserejével is hatott. El lehet mondani, hogy az, aki márczius 15-i ünnepségeknek a rendezés ügyes volta és a siker nagysága tekintetében felülmúlták az eddigieket.

Széplaki emlékünnepelel. Mint legutóbbi számunkban említettük, a jogász ifjuság emléktáblával óhajtja megjelölni azt a házat, melyben az első jogtanár lakott és meghalt. A szép tervet nagy mértékben elősegíti a megvalósulásban a minden szép eszméért lelkesedő közönség. Nevezetesen a Balogh Ferenc tanár ur által írott s a joghallgatók Önképző Társasága által ez alkalomra ki nyomtatott füzetekből (melyek Csáthy Ferenc könyvkereskedésében 30 fillérért kaphatók) már ez ideig 39 korona folyt be az ünnepély s az emléktábla költségeinek fedezésére. Az említett összeget küldték: Szilágyi Károly ügyvéd 20 kor., Balogh Béla 4 kor., Tóth Lajos e. i. dékán 5 kor. Kovács Ferenc Losoncról 10 kor., mely adományokért, s ez által nemes példaadásért ez uton is köszönetet mond az ünnepélyt rendező bizottság.

Különösen szépen emlékszik meg a kegyeletes eszméről Kovács Ferenc Losoncról, aki a debreceni akadémián az egyházjogot tanította s Balogh Ferenc hittanárnak 10 éven át kartársa és legjobb barátja volt.

Régi kartársához küldött levelében így ír:

Kedves barátom és volt kartársam!

Köszönettel vettem a debreceni jogakadémiáról kiadott igen becses és érdekes művedet. Olvasása visszavarázolt engem abba a tizévi időszakba, melynek kedves, szép emlékei különben is felejthetetlenül élnek lelkemben, szivemben és elmémben.

A debreceni első jogtanár (Széplaki Pál) emléktáblájára, illetöleg a kegyeletes eszme kivitelére, hálával eltelten ide csatolom e csekély összeget. Fogadjátok azt tőlem szívesen.

A M. I. Ö. T. március 3-án népes gyűlést tartott. Karácsonyi András 2. th. befejezte tartalmas fölolvását, amelyért a Társaság neki jegyzökönyvi köszönetet szavazott. Ezután Lippe Árpád 2. jh. adta elő Arany Koldus-ének című költeményét, szavalaával közepsikerült fokozatot érdemelve. Nagy sikert ért el Csapó Ödön 3. th. felolvasása, aki három hangulatos, mélyérzésű költeményét mutatta be. A tagok osztatlan tetszését mutatja a jegyzökönyvi köszönet, amelyet a gyűlés egyhangulag szavazott meg a fölolvásónak. Végül Peleskey Sándor 1. th. szavala el Arany: Dálnok búja című versét szónoki lendülettel és mély átérzéssel. A Társaság közepsikerült fokra méltatta a szavalaatot.

Kegyeleles ünnepély. Igen sikerült ünnepélyt rendezett a főiskolai Énekkar kegyes alapítói emlékére március 5-én, szépszámu közönség jelenlétében. A műsor, amelyet az Énekkar vezetett be Erkel Gyászdalának előadásával — ugy részeiben, mint egészében magas színvonalon állott. — Mint kiemelkedőbb pontokat említjük föl elsősorban nt. Csiky Lajos theol. dékán ur megnyitó beszédét, amelyben az ünnepély jelentőségét vázolta; továbbá Varga Antal 2. th. szavalaatát, aki Csengey Gusztáv Fogoly lengyelét adta elő, méltán kiérdemelve a közönség tapsait. Igen nagy sikert aratott Baróthy István énekszólója. Kellemes baritonja szépen érvényesült Mozart érzelmes Sarastro dalában, segítve Balogh István ur diszkrét zongora kísérete által. Egyik sikerült pontja volt a tartalmas műsornak Kiss Endre 2. jh. felolvasása, aki egy humoros epizódot örökített meg életéből egy színes elbeszélés keretében. Fellner József 1. jh. vigszavalaata osztatlan sikert aratott, mit misem bizonyít jobban, mint az, hogy a közönség ráadást kívánt. A műsor többi pontjait az Énekkar töltötte be énekszámáival, sűrűn kiérdemelve a közönség tapsait.

A H. Ö. T. lapunk legutóbbi számának megjelenése óta egy gyűlést tartott, febr. 28-án. Szép Kálmán közepsikerült imádkozása után Kürthy Károly olvasott fel néhány hangulatos költeményt, melyek bájoságukkal az egész hallgatóságot lebilincseltek. Felolvasásáért a társulat jegyzökönyvi köszönetben részesítette. Ezután Venetianer Sándor predikált. A bírálók különösen tárgyválasztását s a tulsok gesztust hibáztatva, közepsikerült fokra méltatták a prédikálást. Minthogy a bírálatok kapcsán tulsokat szóltak a tárgyválasztásról, a gyűlés Peleskey Sándor indítványára kimondta, hogy ezután a bírálók magával a választott predikációval csak röviden foglalkozzanak s a fősulyt az előadás megbírálására helyezték.

